

En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2010/11:4 En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m. samt en följdmotion. I ärendet behandlas även sju motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010.

Utskottet ställer sig bakom och tillstyrker regeringens förslag till en ny lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser och förslag till lagar om ändring i brottsbalken, lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel (dopningslagen), lagen (1992:860) om kontroll av narkotika och lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Förslagen innebär i huvudsak följande.

I syfte att göra det möjligt att narkotikaklassa GBL (gammabutyrolakton) och 1,4-butandiol, som i dag är upptagna som hälsofarliga varor, införs i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika en bestämmelse som gör det möjligt att hantera narkotika för industriella ändamål.

Statens folkhälsoinstitut får en förstärkt tillsynsroll, och myndigheten kommer att få meddela föreskrifter om införsel, överlåtelse, framställning, förvärv i överlåtelsesyfte, utbudande till försäljning och innehav samt förande av anteckningar och märkning av vissa hälsofarliga varor.

I avvaktan på att regeringen beslutar om att förklara en substans som narkotika eller hälsofarlig eller i avvaktan på att beslutet ska träda i kraft ska det till skydd för enskildas liv och hälsa vara möjligt att omhänderta och förstöra vissa substanser som kan antas komma att användas i missbrukssyfte. En ny lag som ger polismän och tulltjänstemän rätt att omhänderta substanser införs.

Genom en ändring i dopningslagen skärps straffskalan för grovt dopningsbrott till fängelse i högst sex år. Dopningslagens tillämpningsområde i fråga om 1 § d) ändras på så sätt att regleringen gäller kemiska substanser som ökar produktionen eller frigörelsen av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon.

Övriga lagändringar syftar till att öka överskådligheten i regelsystemet och att förbättra kontrollsystemet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2011.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks.
I betänkandet finns en reservation (SD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	10
En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m.	10
Reservation	18
En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning (SD)	18
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	20
Propositionen	20
Följdmotionen	20
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	20
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	22
<i>Bilaga 3</i>	
Justitieutskottets yttrande	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser,
 2. lag om ändring i brottsbalken,
 3. lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
 4. lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika med det tillägget att 13 § första stycket 2 e) ska innehålla ordet ”eller” efter uttrycket ”märkning”,
 5. lag om ändring i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:4 och avslår motionerna 2010/11:So1 av Per Ramhorn och Mattias Karlsson (båda SD), 2010/11:So321 av Anders Hansson (M), 2010/11:So379 av Nina Lundström (FP) yrkandena 1–3, 2010/11:So405 av Lars-Axel Nordell (KD) och 2010/11:So537 av Metin Ataseven (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation (SD)

Stockholm den 20 januari 2011

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (C), Lena Hallengren (S), Mats Gerdau (M), Jan R Andersson (M), Christer Engelhardt (S), Margareta B Kjellin (M), Ann Arleklo (S), Isabella Jernbeck (M), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Anders W Jonsson (C), Agneta Luttröpp (MP), Anders Andersson (KD), Per Ramhorn (SD), Eva Olofsson (V), Carina Moberg (S) och Maria Lundqvist-Brömster (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens proposition 2010/11:4 En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m. samt en följdmotion. Utskottet behandlar också sju motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden 2010. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1, och regeringens förslag till lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser, lagar om ändring i brottsbalken, lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1992:860) om kontroll av narkotika samt i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1.

Justitieutskottet har yttrat sig över förslaget till lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser samt avsnittet i propositionen om de ekonomiska konsekvenserna för rättsväsendets myndigheter, se bilaga 3.

Socialutskottet föreslår i ärendet en justering av 13 § första stycket 2 e) lagen (1992:860) om kontroll av narkotika (se förslagspunkten 4) eftersom ordet ”eller” fallit bort i regeringens redovisning av den nuvarande lydelsen av bestämmelsen på s. 18 i propositionen.

EU-rättsliga aspekter

Förslaget i 1 § 4 lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel genom vilket tillämpningsområdet för lagen utvidgas samt förslaget i 3 b § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor har av regeringen anmälts till Europeiska kommissionen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter.¹ Frysningsperioden utgick enligt uppgift i EU-kommissionens s.k. TRIS-register den 29 december 2010.²

När det gäller regeringens förslag till lag om ändring av 3 b § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor har det före frysningsperiodens utgång till Sverige inkommit kommentarer från EU-kommissionen och medlemslandet Italien.³ EU-kommissionen har inte beslutat om någon förlängning av frysningsperioden med anledning av kommentarerna.⁴

¹ Anmältningsnummer 2010/642/S samt 2010/643/S.

² TRIS står för Technical Regulations Information System.

³ EU-kommissionens kommentar, se C (2010) 9615. Italiens kommentar, se SG(2010) D/52775.

⁴ Meddelande (SG[2010] D/52775).

EU-kommissionen efterfrågar i sin kommentar bl.a. ett klargörande av ordet ”vara” i den föreslagna bestämmelsen samt av vilka ämnen i en produkt som skulle omfattas av den anmälda åtgärden.

Italien anser i sin kommentar att det är nödvändigt att artikeln kompletteras med en tydlig hänvisning till förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar. Italien anför att förslaget skapar ovisshet eftersom EG-förordningen har varit i kraft sedan den 20 januari 2009 och, i enlighet med den tidigare lagstiftningen (direktiv 67/548/EEG), fortsätter att innebära krav på märkning med namnet på det farliga ämnet på förpackningen.

Socialdepartementet har i en skrivelse av den 19 januari 2011 till Kommerskollegium lämnat ett svar på Italiens och EU-kommissionens skriftliga kommentarer (S2010/4643/FST).

Socialdepartementet, som samrått i frågan med Utrikesdepartementet och Kommerskollegium, gör enligt uppgift bedömningen att kommentarerna från kommissionen och Italien inte utgör något hinder mot att förslaget antas i riksdagen.

Bakgrund

Gällande rätt

Narkotika, narkotikaprekursorer, dopningsmedel, hälsofarliga varor och flyktiga ämnen m.m.

På området för narkotika, narkotikaprekursorer, dopningsmedel, hälsofarliga varor och flyktiga ämnen m.m. finns ett relativt omfattande regelverk. Förutom ett antal lagar och förordningar finns det föreskrifter från bl.a. Statens folkhälsoinstitut, Läkemedelsverket, Tullverket och Socialstyrelsen.

I narkotikastrafflagen (1968:64) finns straffbestämmelser för narkotikabrott (1 §). I 8 och 9 §§ narkotikastrafflagen definieras vad som avses med narkotika och narkotikaprekursorer. Samtliga varor som enligt denna bestämmelse utgör narkotika finns i Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 1997:12) om förteckningar över narkotika.

I lagen (1992:860) om kontroll av narkotika finns bestämmelser om import och export av narkotika, tillverkning av narkotika, handel med narkotika etc. för medicinskt, vetenskapligt eller annat samhällsnyttigt ändamål som är särskilt angeläget.

I förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika finns föreskrifter som ansluter till narkotikastrafflagen och lagen om kontroll av narkotika.

Förutom straffbestämmelser finns det i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel regler om införsel, överlåtande, framställning etc. av de medel som anges i lagen för medicinskt eller vetenskapligt ändamål.

Lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor innehåller bestämmelser om varor som på grund av sina inneboende egenskaper medför fara för människors liv eller hälsa och som används eller kan antas användas i syfte att uppnå berusning eller annan påverkan. Av förordningen (1999:58) om förbud mot vissa hälsofarliga varor framgår vilka varor som ska anses som hälsofarliga enligt lagen med samma namn (drygt 30 substanser). För hantering av sådana varor för ett vetenskapligt eller industriellt ändamål krävs tillstånd. Statens folkhälsoinstitut har rätt att meddela undantag från kravet på tillstånd (FHIFS 2007:1).

I läkemedelslagen (1992:859) finns bestämmelser om bl.a. narkotiska läkemedel, läkemedel som utgör dopningsmedel och läkemedel som omfattas av lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

EU-rättslig reglering

EUF-fördraget

Kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan ska enligt artikel 34 i EUF-fördraget vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Utgångspunkten är att en vara som lagligen saluförs i en medlemsstat också ska få säljas i övriga.

Artikel 36 i EUF-fördraget reglerar undantag från förbudet mot kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan. Med stöd av undantaget kan åtgärder som motiveras av hänsyn till bl.a. allmän moral, allmän ordning, allmän säkerhet eller skydd för människors och djurs hälsa eller liv under vissa förutsättningar vara tillåtna.

Informationsförfarande för tekniska standarder

Sedan 1983 finns inom EU ett informationssystem som syftar till att motverka handelshinder orsakade av tekniska föreskrifter på det icke-harmoniserade området. Bestämmelserna finns nu i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG). Enligt direktivet ska de länder som ingår i proceduren anmäla förslag till nya tekniska föreskrifter till EU-kommissionen. När en anmälan görs påbörjas i regel en frysningstid om tre månader under vilken den tekniska föreskriften inte får antas. Kommissionen och medlemsstaterna har möjlighet att lämna synpunkter på förslagen och påverka dem. I vissa fall kan sådana reaktioner förlänga frysningstiden.

Direktivet är i Sverige genomfört genom bl.a. förordningen (1994:2029) om tekniska regler.

FN-konventioner

1961 års allmänna narkotikakonvention kontrollerar främst traditionella, växtbaserade, narkotiska medel som t.ex. heroin och kokain.

1971 års konvention om psykotropa ämnen kontrollerar i största utsträckning syntetiska substanser, t.ex. amfetamin. Syftet med både 1961 års och 1971 års konventioner är att medverka till att narkotika endast används för medicinska och vetenskapliga ändamål samt att förebygga missbruk.

1988 års FN-konvention på narkotikaområdet – narkotikabrottskonventionen – skapades för att förstärka det internationella samarbetet ytterligare och för att effektivisera insatserna mot den internationella narkotikabrottsligheten.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen gör regeringen en översyn av regleringen av narkotika, narkotikaprekursorer, dopningsmedel, hälsofarliga varor och flyktiga ämnen m.m.

Regeringen föreslår att det i lagen om kontroll av narkotika (1992:860) införs en bestämmelse som gör det möjligt att hantera narkotika för industriella ändamål. Syftet med detta är att göra det möjligt att narkotikaklassa GBL (gammabutyrolakton) och 1,4-butandiol som i dag är upptagna som hälsofarliga varor.

Statens folkhälsoinstitut (FHI) har i dag möjlighet att bevilja undantag från förbudet mot att hantera de varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor. FHI kommer genom förslaget att få en förstärkt tillsynsroll. FHI kommer även att få meddela föreskrifter om införsel, överlåtelse, framställning, förvärv i överlåtelssyfte, utbudande till försäljning och innehav samt förande av anteckningar och märkning i fråga om sådana varor.

I avvaktan på att regeringen beslutar om att förklara en substans som narkotika eller hälsofarlig eller i avvaktan på att beslutet ska träda i kraft, ska det till skydd för enskildas liv och hälsa vara möjligt att omhänderta och förstöra vissa substanser som kan antas komma att användas i missbrukssyfte. En ny lag som ger polismän och tulltjänstemän rätt att omhänderta substanser införs. Åklagare får besluta om förstörande. Åklagarens beslut kan överklagas till allmän domstol.

Straffskalan för grovt dopningsbrott skärps till fängelse i högst sex år.

Dopningslagens tillämpningsområde i fråga om 1 § d) ändras på så sätt att regleringen gäller kemiska substanser som ökar produktionen eller frigörelsen av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon.

Slutligen föreslås ett antal lagändringar som syftar till att öka överskådligheten i regelsystemet och att förbättra kontrollsystemet. Ett exempel är att det i 12 § lagen (1992:860) om kontroll av narkotika tas in ett bemyndigande om att ytterligare föreskrifter också får meddelas i fråga om

innehav av narkotika. Lagen om kontroll av narkotika ändras så att den svenska regleringen i fråga om beredningar ska stämma överens med regleringen om beredningar i FN:s allmänna narkotikakonvention. I lagen om kontroll av narkotika införs en föreskrift om att den som får tillstånd till innehav av narkotika för utbildningsändamål eller något annat samhällsnyttigt ändamål som är särskilt angeläget, ska föra sådana anteckningar som avses i 9 § lagen om kontroll av narkotika.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2011.

Utskottets överväganden

En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till ny lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser och förslag till lagar om ändring i brottsbalken, lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1992:860) om kontroll av narkotika samt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Riksdagen avslår motioner bl.a. om strängare straff för dopningsbrott, en utredning om påföljderna för medhjälp, försök och förberedelse till dopningsbrott samt familjeklassning av narkotika.

Jämför reservation (SD).

Propositionen

Hantering av narkotika för industriella ändamål

Gammahydroxibutyrat (GHB) är ett organiskt lösningsmedel och ett derivat av karboxylsyran smörsyra. GHB, som är en kroppsegen substans som förekommer i de flesta av kroppens vävnader, var ursprungligen ett narkosmedel med primärt lugnande egenskaper. GHB kan syntetiseras som en flytande kemisk substans. Den narkotikaklassades i Sverige år 2000. Under senare år har två substanser som i människans kropp kan omvandlas till GHB – gammabutyrolakton (GBL) och 1,4-butandiol – dykt upp som berusningsmedel. GBL och 1,4-butandiol är industrikemikalier som bl.a. används som lösningsmedel och rengöringsmedel samt vid plasttillverkning. Ämnena hanteras enligt regeringen industriellt i mycket stora mängder.

GBL och 1,4-butandiol är sedan den 1 september 2005 reglerade som hälsofarliga varor. Eget bruk av GBL och 1,4-butandiol är därför inte kriminaliserat.

GBL och 1,4-butandiol ger enligt regeringen samma berusningseffekt som GHB och är lika farliga att använda som berusningsmedel. Sedan GHB har narkotikaklassats har missbruket av GBL och 1,4-butandiol ökat. För att kunna stävja detta missbruk och förhindra skador föreslår regeringen att också dessa substanser klassificeras som narkotika. Samtidigt understryker regeringen att det är angeläget att den omfattande industriella användningen av GBL och 1,4-butandiol inte försvåras i onödan.

Enligt lagen (1992:860) om kontroll av narkotika får narkotika endast hanteras för medicinska och vetenskapliga ändamål. Därför föreslår regeringen att det i denna lag införs en bestämmelse som gör det möjligt att

hantera narkotika för industriella ändamål. Lagens bestämmelser om tillståndskrav, tillsyn och hantering gäller även narkotika som används industriellt. Enligt regeringens mening bör det ges en möjlighet att underlätta hanteringen inom industrin, om det inte medför en ökad risk för missbruk av en viss produkt. Därför bör regeringen ges en möjlighet att föreskriva undantag från lagens allmänna bestämmelser när det gäller GBL eller 1,4-butandiol som är i en sådan form att det inte kan missbrukas, t.ex. en fullständigt denaturerad vara

Tillsynsmyndighet för hälsofarliga varor m.m.

I lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor anges att den myndighet som regeringen bestämmer har tillsyn över att lagen och de föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs.

Regeringen föreslår att det i lagen införs en bestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om införsel, överlåtelse, framställning, förvärv i överlåtelssyfte, utbudande till försäljning och innehav samt förande av anteckningar och märkning av sådana varor som omfattas av lagen. Det föreslås vidare krav i lagen på att den som fått tillstånd att hantera en hälsofarlig vara ska föra de anteckningar som behövs för tillsynen och dessutom märka varan. Vidare föreslås att det införs ett straffansvar för den som bryter mot dessa krav.

Statens folkhälsoinstitut föreslås, förutom rollen som tillståndsmyndighet, även vara den myndighet som utövar tillsyn över att lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor följs.

Förstörande av vissa farliga substanser som kan antas komma att användas i missbrukssyfte – en ny lagstiftning

Regeringen anser att det finns behov av en särskild reglering som gör det möjligt att förhindra befattning med en substans eller ett ämne som kan ha lika skadiga effekter som narkotika eller hälsofarliga varor, i avvaktan på att substansen klassificeras som narkotika eller hälsofarlig. Likaså anser regeringen att det finns behov av att kunna omhänderta sådana substanser eller ämnen som påträffas och som redan har hunnit förklaras som narkotika respektive hälsofarliga under den tid som förflyter mellan beslutet och att författningsändringen träder i kraft. En förutsättning för att en sådan lagstiftning ska vara godtagbar är enligt regeringen att förfarandet är rättsäkert och att det skapas tillräckliga garantier för att den som drabbas kan få sin sak prövad.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att en lag om förstörande av vissa hälsofarliga substanser som kan antas komma att användas i missbrukssyfte införs. Syftet med lagen är att skydda enskildas liv och hälsa.

En utgångspunkt för den nya regleringen bör enligt regeringen vara att befattningen med substanserna i fråga inte ska kriminaliseras. En konsekvens av detta är att lagen kan tillämpas oberoende av åldern på den

person som substansen påträffas hos. En annan utgångspunkt bör, enligt regeringens mening, vara att lagstiftningen ska leda inte bara till att substansen tillfälligt kan omhändertas utan också till att den senare förstörs, om de rättsliga förutsättningarna för det är uppfyllda, exempelvis att det finns ett lagakraftvunnet beslut som anger att substansen får förstöras. Lagen bör således ha förstörandet av de farliga substanserna som fokus.

Eftersom det är fråga om en lagstiftning som innebär ett ingrepp mot enskilda bör tillämpningsområdet enligt regeringen vara tydligt avgränsat. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att den nya lagen tillämpas på substanser som

1. är förklarade som narkotika eller hälsofarlig vara enligt en beslutad författning som ännu inte har trätt i kraft,
2. är förklarade som narkotika enligt en internationell överenskommelse som ännu inte är rättsligt bindande i Sverige, eller
3. kan antas komma att av regeringen förklaras som narkotika eller hälsofarlig vara.

Regeringens utgångspunkt är att skapa ett förfarande där man hindrar spridningen av farliga substanser som är på väg att klassificeras som narkotika eller hälsofarlig vara. Detta ska ske genom att farliga substanser som påträffas ska kunna tas om hand och att frågan om substanserna bör förstöras övervägs.

Det är enligt regeringen viktigt att skapa ett förfarande där besluten kan fattas snabbt och där hanteringen är så enkel som möjligt, samtidigt som den fyller högt ställda rättssäkerhetskrav.

En polisman eller en tulltjänsteman som påträffar en substans som omfattas av lagens tillämpningsområde föreslås få omhänderta denna i avvaktan på en åklagares beslut i frågan om förstörande. Beslut om omhändertagande ska skyndsamt anmälas till åklagare. Åklagare, eller i vissa fall befattningshavare vid Tullverket som utför vissa åklagaruppgifter, ska fatta beslut om förstörande.

Regeringen föreslår att huvudregeln ska vara att substansen ska förstöras när ett beslut om förstörande har vunnit laga kraft. Förstörande ska även kunna ske i vissa andra fall, bl.a. om den från vilken substansen har omhändertagits begär det. Om en substans har förstörts och detta senare visar sig vara felaktigt ska beslut om ersättning i vissa fall kunna fattas.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2011.

Skärpta straff för grovt dopningsbrott m.m.

Regeringen anser att det står klart att användning av dopningsmedel kan leda till allvarliga fysiska, psykiska och sociala problem. Regeringen anser vidare att det är klarlagt att långvarigt användande av anabola steroider medför psykiska effekter på en stor del av användarna. Därför finns det enligt regeringen anledning att se allvarligt på hantering av dopningsmedel. Kunskapen om hälsoeffekterna av dopningsmedel är emellertid begrän-

sad, och regeringen framhåller att det i dag är svårt att närmare kartlägga farligheten hos olika dopningspreparat på motsvarande sätt som gjorts i fråga om narkotika. Farligheten hos dopningsmedel kan mot den bakgrunden inte generellt jämföras med farligheten hos narkotiska preparat. Av detta skäl anser regeringen att ett dopningsbrott av normalgraden inte kan anses vara lika allvarligt som ett narkotikabrott av normalgraden och att straffmaximumet för dopningsbrott av normalgraden inte bör höjas.

Regeringen understryker att dopningsbrott även kan avse gärningar av ett mycket allvarligt slag. Det nuvarande straffminimumet på fängelse i sex månader återspeglar enligt regeringen allvaret hos de grova dopningsbrotten, och regeringen föreslår därför inte någon höjning av straffminimumet.

Regeringen anser att ett straffmaximum på sex år för grovt dopningsbrott återspeglar brottets allvar och ger ett tillräckligt utrymme uppåt för att ta hänsyn till omständigheter som i det enskilda fallet talar i skärpande riktning. Regeringen föreslår därför att straffmaximumet för grovt dopningsbrott höjs från fängelse i fyra år till fängelse i sex år. Regeringen nämner i detta sammanhang att den generella höjning av straffen för allvarliga våldsbrott som nyligen genomförts tar sikte på alla allvarliga våldsbrott, också sådana som begåtts i samband med missbruk av dopningsmedel.

Vid dessa bedömningar i fråga om straffskalan för grovt dopningsbrott bör enligt regeringen inte de ändringar i lagen (2000:1225) om straff för smuggling som Narkotikautredningen (S 2006:07) föreslagit i sitt betänkande Bättre kontroll av missbruksmedel – En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m. (SOU 2008:120) genomföras.

Enligt regeringen har Svenska Narkotikapolisföreningen i sitt remissvar på Narkotikautredningens förslag anført att 2 § dopningslagen bör justeras så att de gärningsformer som nämns där sammanfaller eller närmar sig lydelsen i 1 § första stycket narkotikastrafflagen (1968:64). Föreningen har pekat på att den nuvarande regleringen innebär att medhjälp, försök och förberedelse till dopningsbrott i vissa fall inte kan lagföras och att det inte finns sakliga skäl att som nu göra åtskillnad i lagen, om man som gärningsman under likartade former befattar sig med narkotika eller dopningsmedel.

Regeringen konstaterar att Narkotikautredningen inte har behandlat de frågor som Svenska Narkotikapolisföreningen tagit upp i sitt remissvar. Mot denna bakgrund konstaterar regeringen att det inte finns underlag för att i detta sammanhang överväga de ändringar i dopningslagen som föreningen föreslagit.

Dopningslagen använder en generisk definition för att definiera de substanser som omfattas av lagen. Det är därmed allmän domstol som slutligt avgör vilka substanser som omfattas. Det har bildats en expertgrupp som ska upprätta en förteckning över de substanser som anses utgöra dopningsmedel enligt dopningslagen. Denna förteckning ska utgöra ett hjälpmedel vid tillämpningen av lagen. Enligt regeringen har expertgruppen pekat på vissa tillämpningsproblem. Det framhålls att 1 § d) är svårtillämpad efter-

som det där anges att kemiska substanser som ökar produktionen och frigörelsen av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon omfattas av lagen. Det har från expertgruppen framhållits att regleringen i stället borde gälla kemiska substanser som ökar produktionen eller frigörelsen av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon, eftersom det är väldigt få substanser som både ökar produktionen och frigörelsen av dessa ämnen. Det har samtidigt påpekats att det är tillräckligt för att en substans ska omfattas av lagen att den antingen ökar produktionen eller frigörelsen av de uppräknade ämnena. Regeringen föreslår därför en ändring av bestämmelsen.

Följdmotion

I motion So1 av Per Ramhorn och Mattias Karlsson (SD) begärs ett tillkännagivande om att straffskalan för dopningsbrott av normalgraden bör justeras till fängelse i högst tre år och att straffskalan för grovt dopningsbrott bör justeras till fängelse i lägst ett och högst åtta år, så att den sammanfaller eller närmar sig straffskalan för motsvarande narkotikabrott.

Motioner från allmänna motionstiden 2010

I motion So321 av Anders Hansson (M) begärs ett tillkännagivande om att likställa dopningsbrott med narkotikabrott straffmässigt.

I motionerna So537 av Metin Ataseven (M) yrkande 2 och So379 av Nina Lundström (FP) yrkande 1 finns liknande yrkanden.

I motion So537 av Metin Ataseven (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för att höja straffen för smuggling av dopningspreparat.

I motion So379 av Nina Lundström (FP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om behovet av att utreda påföljderna för medhjälp, försök och förberedelse till dopningsbrott.

I motion So379 av Nina Lundström (FP) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att begreppet doping bör ersätta begreppet dopning i lagstiftning och myndighetstexter.

I motion So405 av Lars-Axel Nordell (KD) begärs ett tillkännagivande om att familjeklassa narkotika, och motionären anför att de juridiska hinder som finns för en familjeklassning av narkotiska substanser måste undanröjas.

Aktuellt

Regeringens proposition med förslag till en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken beslutades av regeringen den 22 december 2010.

I propositionen redogör regeringen för en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT-politiken). Syftet är att ange mål och inriktning för hur samhällets insatser ska genomföras, samordnas och följas upp under åren 2011–2015. Propositionen innehåller förslag till ett gemensamt övergripande mål för ANDT-politiken. Dessutom informerar regeringen om en målstruktur, kopplad till ett uppföljnings- och utvärderingssystem för att man bättre ska kunna mäta effekterna av samhällets insatser.

Den samlade strategin för ANDT-politiken syftar till att underlätta statens styrning av stödet på ANDT-området, att skapa bättre förutsättningar för samordning och samverkan samt att få till en samlad syn på de gemensamma faktorer som ligger bakom mycket av problemens uppkomst men också deras lösningar.

Begreppet dopning¹

Åtskilliga ord har två stavningsvarianter som båda anses vara korrekta och också likvärdiga. Dessa markeras i Svenska akademins ordlista (SAOL) med uttrycket ”el.”. Sedan finns det ordpar där Svenska akademien vill förespråka en variant men ändå inte anser sig kunna döma ut en annan variant som felaktig, kanske därför att den är alltför vanlig. Då står i stället uttrycket ”äv.” mellan orden.

Ordet ”dopning” togs in i SAOL första gången 1973 (tionde upplagan) med formen ”doping” som ”äv.”-form och har alltsedan dess förekommit i ordlistan i båda sina stavningsvarianter.

Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottet har yttrat sig över förslaget till lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser samt avsnittet i propositionen om de ekonomiska konsekvenserna för rättsväsendets myndigheter.

Justitieutskottet delar regeringens uppfattning att det finns behov av en särskild reglering som gör det möjligt att förhindra befattning med en substans eller ett ämne som kan ha lika skadliga effekter som narkotika eller hälsofarliga varor, i avvaktan på att substansen klassificeras. Justitieutskottet anser likaså att det finns behov av att kunna omhänderta sådana substanser som redan klassificerats som narkotika eller hälsofarliga men där författningsändringen ännu inte trätt i kraft. Utskottet välkomnar därför förslaget.

Som regeringen anför i propositionen är en förutsättning för att en sådan lagstiftning ska vara godtagbar att förfarandet är rättssäkert och att det skapas tillräckliga garantier för att den som drabbas kan få sin sak prövad. Enligt justitieutskottets mening innebär det föreslagna förfarandet i samband med omhändertagande och förstörande samt reglerna om att den

¹ Uppgifterna har erhållits av riksdagens språkvårdare Jonas Bergenfalk.

enskilde har rätt att få frågan prövad i domstol och viss rätt till ersättning för sakskada att sådana krav får anses tillgodosedda. Också i övrigt ställer sig justitieutskottet bakom de överväganden som görs i propositionen.

Sammanfattningsvis anser justitieutskottet, när det gäller de delar av propositionen som nu har behandlats av justitieutskottet, att socialutskottet bör tillstyrka propositionen.

Socialutskottets ställningstagande

I likhet med justitieutskottet anser socialutskottet att det finns behov av en särskild reglering som gör det möjligt att förhindra befattning med en substans eller ett ämne som kan ha lika skadliga effekter som narkotika eller hälsofarliga varor, i avvaktan på att substansen klassificeras. Socialutskottet anser likaså att det finns behov av att kunna omhänderta sådana substanser som redan klassificerats som narkotika eller hälsofarliga men där författningsändringen ännu inte trätt i kraft.

Det föreslagna förfarandet bedöms vara rättssäkert. Syftet med lagstiftningen är att skydda enskildas liv och hälsa genom att förebygga missbruk. Socialutskottet noterar att flera remissinstanser bedömt att risken minskar för stort lidande och dödsfall bland framför allt ungdomar.

Socialutskottet delar regeringens bedömning att ett straffmaximum på sex år för grovt dopningsbrott återspeglar brottets allvar och ger ett tillräckligt utrymme uppåt för att ta hänsyn till omständigheter som i det enskilda fallet talar i skärpande riktning. Socialutskottet ställer sig således bakom regeringens förslag om ändring av dopningslagen i denna del.

När det gäller medhjälp, försök och förberedelse till dopningsbrott konstaterar socialutskottet i likhet med regeringen att det inte finns något underlag för att i detta sammanhang överväga de ändringar i dopningslagen som föreslagits av en av remissinstanserna. Mot denna bakgrund anser socialutskottet att riksdagen inte bör ta något initiativ. Riksdagen bör inte heller ta något initiativ när det gäller att se över förutsättningarna för att höja straffen för smuggling av dopningspreparat.

Av de skäl som nu anförts ställer socialutskottet sig bakom de förslag som regeringen presenterar i propositionen och tillstyrker förslaget till lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser och förslagen till lagar om ändring i brottsbalken, lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1992:860) om kontroll av narkotika samt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor och avstyrker motionerna So1 (SD), So321 (M), So379 (FP) yrkandena 1 och 2 samt So537 (M) yrkande 1.

Eftersom ordet doping enligt Svenska akademiens ordlista sedan 1973 kan användas i stället för ordet dopning anser socialutskottet inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion So379 (FP) yrkande 3. Motionen avstyrks.

Socialutskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av ett motionsyrkande om familjeklassning av narkotika. Motion So405 (KD) avstyrks.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning (SD)

av Per Ramhorn (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
4. lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika med det tillägget att 13 § första stycket 2 e) ska innehålla ordet ”eller” efter ordet ”märkning”,
5. lag om ändring i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:4 och motion 2010/11:So1 av Per Ramhorn och Mattias Karlsson (båda SD),
bifaller delvis motionerna
2010/11:So321 av Anders Hansson (M),
2010/11:So379 av Nina Lundström (FP) yrkande 1 och
2010/11:So537 av Metin Ataseven (M) yrkande 2 och
avslår motionerna
2010/11:So379 av Nina Lundström (FP) yrkandena 2 och 3,
2010/11:So405 av Lars-Axel Nordell (KD) och
2010/11:So537 av Metin Ataseven (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag ställer mig bakom regeringens förslag i propositionen men anser att straffskalan för dopningsbrott av normalgraden och grovt dopningsbrott bör fastställas så att den sammanfaller eller närmar sig straffskalan för motsvarande narkotikabrott. För dopningsbrott av normalgraden anser jag att fängelse i högst tre år ska komma i fråga. Vid grovt dopningsbrott anser jag att straffskalan bör justeras till fängelse i lägst ett och högst åtta år.

Missbruk av dopningspreparat kan leda till mycket allvarliga fysiska och psykiska skador. Rehabilitering av dopningsmissbrukare är en långvarig process där möjligheten att återgå till ett normalt socialt liv är relativt liten. Dessutom anser jag att dopningsmissbruk ofta leder till ökad aggressivitet och fientlighet och även kan leda till ökad våldsbegärhet.

Jag anser att regeringen snarast bör återkomma med ett förslag om ändrade straffskalor för dopningsbrott av normalgraden och grovt dopningsbrott.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:4 En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
4. lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika,
5. lag om ändring i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Följdmotionen

2010/11:So1 av Per Ramhorn och Mattias Karlsson (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att straffskalan för dopningsbrott av normalgraden bör justeras till fängelse i högst tre år och att straffskalan för grovt dopningsbrott bör justeras till fängelse i lägst ett och högst åtta år, så att de sammanfaller eller närmar sig straffskalorna för motsvarande narkotikabrott.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:So321 av Anders Hansson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att likställa dopningsbrott med narkotikabrott straffmässigt.

2010/11:So379 av Nina Lundström (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att öka maxstraffet för grova dopningsbrott.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda påföljderna för medhjälp, försök och förberedelse till dopningsbrott.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begreppet doping bör ersätta begreppet dopning i lagstiftning och myndighetstexter.

2010/11:So405 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att familjeklassa narkotika.

2010/11:So537 av Metin Ataseven (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att höja straffen för smuggling av dopningspreparat.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att höja straffen för användandet av dopningspreparat.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Denna lag syftar till att förebygga att människor missbrukar vissa hälsofarliga substanser.

2 § Denna lag gäller för substanser som

1. har förklarats som narkotika enligt förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika eller som hälsofarlig vara enligt förordningen (1999:58) om förbud mot vissa hälsofarliga varor enligt en förordning som har beslutats men ännu inte trätt i kraft,

2. har förklarats som narkotika enligt en internationell överenskomst som Sverige har tillträtt men där förklaringen ännu inte har trätt i kraft här i landet, eller

3. kan antas komma att av regeringen förklaras som narkotika eller som hälsofarlig vara enligt någon av de i punkt 1 angivna förordningarna.

Förutsättningar för förstörande

3 § Om en substans som avses i 2 § på grund av omständigheter i det enskilda fallet kan antas vara avsedd att användas i syfte att uppnå berusning eller annan påverkan och då kan komma att förorsaka skada eller dödsfall, får beslut fattas om att substansen ska förstöras.

Vem som beslutar om förstörande

4 § Beslut om förstörande fattas av en åklagare.

Om ärendet är av enkel beskaffenhet får beslut om förstörande även fattas av en sådan befattningshavare hos Tullverket som anges i 32 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Vad som i denna lag föreskrivs om åklagare gäller även en sådan befattningshavare, om inte annat anges.

Omhändertagande av en substans i avvaktan på beslut om förstörande

5 § Om en polisman eller tulltjänsteman påträffar en substans och det skäligen kan antas att ett beslut om förstörande av substansen kan komma att meddelas enligt denna lag, får han eller hon besluta att omhänderta substansen i avvaktan på åklagarens beslut.

Bestämmelserna i 16–25 och 27–30 §§ förvaltningslagen (1986:223) tillämpas inte på förfarandet hos Tullverket i frågor som gäller omhändertagande i avvaktan på beslut om förstörande eller på förfarandet hos polisen.

6 § Vid ett omhändertagande av en substans enligt 5 § får polismannen eller tulltjänstemannen hålla förhör med den som innehar substansen, annan som är närvarande när substansen påträffas, samt den som äger eller är avsändare eller mottagare av substansen, i syfte att utreda om det finns förutsättningar för ett omhändertagande.

Vid ett sådant förhör tillämpas följande bestämmelser i 23 kap. rättegångsbalken:

- 4 § om objektivitet,
- 10 § om vem som får närvara vid förhör, och
- 12 § om förbud mot otillbörliga åtgärder under förhör.

Vid tillämpningen av 23 kap. 4 § rättegångsbalken ska bestämmelserna om den som är misstänkt i stället avse den från vilken substansen kan komma att omhändertas.

7 § När en polismyndighet, Tullverket eller en åklagare häver ett beslag av en sådan substans som avses i 2 § får den som häver beslaget besluta att omhänderta substansen, om förutsättningarna enligt 5 § är uppfyllda. En åklagare får även besluta att omhänderta en substans i de fall där rätten häver ett beslag.

8 § Ett beslut i fråga om omhändertagande gäller omedelbart. En omhändertagen substans ska tas i förvar.

9 § Protokoll ska föras över omhändertagandet. Av protokollet, som ska upprättas omedelbart, ska det framgå

1. vad som har omhändertagits,
2. vem som har fattat beslutet om omhändertagande,
3. grunden för beslutet,
4. vem eller vilka som omhändertagandet berör,
5. vem eller vilka som varit närvarande vid omhändertagandet,
6. tidpunkten för omhändertagandet, samt
7. övriga omständigheter vid omhändertagandet.

Protokollet ska överlämnas till den eller dem som berörs av beslutet, tillsammans med en upplysning om rätten till domstolsprövning i de fall där åklagaren beslutar om eller fastställer ett omhändertagande och vad som gäller i fråga om omprövning och överklagande.

Förfarandet hos åklagaren

Prövning av beslut om omhändertagande

10 § Ett beslut om omhändertagande, som har fattats av någon annan än en åklagare, ska skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

Åklagarens beslut ska vara skriftligt och, om omhändertagandet fastställs, innehålla de skäl som beslutet grundas på.

Den som berörs av beslutet ska underrättas dels om beslutet och om möjligheten att begära omprövning enligt 17 §, dels om hur beslutet kan överklagas enligt 19 §. Protokollet över omhändertagandet ska fogas till beslutet. Åklagaren bestämmer hur underrättelsen ska ske.

Beslut i fråga om förstörande av en omhändertagen substans

11 § Åklagaren får besluta om förstörande av en substans, om förutsättningarna enligt 3 § är uppfyllda och åklagaren har

1. beslutat om ett omhändertagande enligt 7 §, eller
2. fastställt ett omhändertagande enligt 10 §.

Har, sedan ett förfarande enligt denna lag inletts, en författning trätt i kraft genom vilken substansen förklarats som narkotika eller hälsofarlig vara, hindrar detta inte att åklagaren beslutar om förstörande.

Ett beslut om förstörande får fattas även om ägaren till substansen är okänd.

12 § Beslut i fråga om förstörande ska fattas så snart det kan ske.

Ett beslut i fråga om förstörande ska vara skriftligt och ange

1. om substansen ska förstöras eller inte,
2. från vem substansen omhändertagits och annan som berörs av beslutet,
3. vilka skäl beslutet grundas på, och
4. möjligheten att begära omprövning enligt 17 § samt hur beslutet kan överklagas enligt 19 §.

13 § Statens folkhälsoinstitut och Läkemedelsverket ska yttra sig inom viss tid i frågan om substansen är av sådant slag som anges i 2 §, om åklagaren begär det.

14 § Åklagare inom åklagarväsendet får anlita biträde av en polismyndighet eller Tullverket vid utredning av frågor om förstörande enligt denna lag.

Vid ett förhör tillämpas följande bestämmelser i 23 kap. rättegångsbalken:

- 4 § om objektivitet,
- 6 § om rätt att hålla förhör,
- 10 § om vem som får närvara vid förhör, och
- 12 § om förbud mot otillbörliga åtgärder under förhör.

Vid tillämpningen av 23 kap. 4 § rättegångsbalken ska bestämmelserna om den som är misstänkt i stället avse den från vilken substansen har omhändertagits.

15 § Den som berörs av ett beslut om förstörande ska delges beslutet.

16 § Om ett försök till delgivning enligt 15 § har misslyckats, eller ett delgivningsförsök bedöms som utsiktslöst, och värdet av substansen kan antas vara mindre än en tiondel av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och

7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när åklagarens beslut meddelades, får delgivning ske genom att beslutet anslås hos åklagaren.

Har det inte kunnat utredas vem som är ägare till den substans som beslutet om förstörande avser, ska åklagaren anslå beslutet hos myndigheten med uppgift om under vilka omständigheter substansen har anträffats. Åklagaren ska ange en viss tid, som inte får understiga en månad, under vilken den som vill göra anspråk på substansen ska ge sig till känna. Om det inte framställs något sådant anspråk, vinner beslutet laga kraft.

Omprövning

17 § Åklagaren ska, på eget initiativ eller efter begäran av den som berörs av beslutet, häva eller ändra ett beslut om omhändertagande eller förstörande om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl för det eller om beslutet är uppenbart oriktigt. Detta gäller dock inte om frågan är föremål för domstolsprövning eller har avgjorts av domstol.

Förvaltningslagens tillämplighet

18 § Vid åklagarens handläggning enligt denna lag tillämpas följande bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223):

- 4 och 5 §§ om myndigheternas serviceskyldighet,
- 6 § om samverkan mellan myndigheter,
- 7 § om allmänna krav på handläggningen av ärenden,
- 8 § om tolk,
- 9 § om ombud och biträde,
- 10 § om inkommande handlingar,
- 11 och 12 §§ om jäv,
- 15 § om anteckning av uppgifter,
- 16 § om parters rätt att få del av uppgifter,
- 20 § första stycket andra meningen 1 och 4 och andra stycket om att beslutsskäl får utelämnas,
- 24 § om rättidsprövning av överklagande,
- 26 § om rättelse av skrivfel och liknande, och
- 30 § om överklagande av avvisningsbeslut.

Vid handläggning av en fråga om förstörande tillämpas även följande bestämmelser i förvaltningslagen:

- 13 § första stycket om remiss,
- 14 § om muntlig handläggning, och
- 17 § om parters rätt att få del av uppgifter innan ett ärende avgörs.

I fråga om allmän åklagare ska dock bestämmelsen om jäv i 7 kap. 6 § rättegångsbalken tillämpas.

Överklagande

19 § Åklagarens beslut om omhändertagande eller förstörande får överklagas hos tingsrätt av en enskild som berörs av beslutet. Ett överklagande ska vara skriftligt och ges in till åklagaren. Överklagandet ska ha

kommit in till åklagaren inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Beslut om omhändertagande får dock överklagas utan begränsning till viss tid.

Om åklagaren inte avvisar överklagandet enligt 24 § förvaltningslagen (1986:223), ska han eller hon tillsammans med eget yttrande överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till tingsrätten.

20 § Behörig tingsrätt är den domstol inom vars domkrets det överklagade beslutet har fattats.

21 § Vid domstolens handläggning tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden. Åklagare är motpart till den enskilde sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till domstol.

Övriga bestämmelser

22 § När Statens folkhälsoinstitut eller Läkemedelsverket ska yttra sig enligt 13 §, ska myndigheten så snart det kan ske ta ställning till om det finns skäl att hos regeringen ansöka om att substansen förklaras som narkotika eller hälsofarlig vara.

23 § Om Statens folkhälsoinstitut eller Läkemedelsverket har yttrat sig enligt 13 §, ska myndigheten skyndsamt underrätta åklagaren om ändrade förhållanden som kan påverka ett beslut enligt denna lag.

Har åklagaren underrättats enligt första stycket och är ärendet föremål för domstolsprövning, ska åklagaren skyndsamt överlämna en kopia av underrättelsen till domstolen.

24 § En omhändertagen substans ska återlämnas till den från vilken den har omhändertagits om

1. åklagaren eller rätten beslutar att ett omhändertagande inte ska bestå, eller

2. åklagaren eller rätten beslutar att substansen inte ska förstöras.

När något ska återlämnas enligt första stycket ska den från vilken substansen har omhändertagits så snart som möjligt underrättas om att substansen får hämtas och att den, om den inte hämtas inom viss tid som inte får understiga en månad, kommer att förstöras. Om det är känt att någon annan också berörs av beslutet ska även han eller hon underrättas om att omhändertagandet har upphört och till vem substansen kommer att utlämnas.

Underrättelse om att substansen får avhämtas ska delges berörd person. Egendomen ska finnas tillgänglig för avhämtning hos den förvarande myndigheten under minst den tid som angetts i underrättelse enligt andra stycket.

25 § Den myndighet som förvarar en omhändertagen substans ska ordna så att substansen förstörs när ett beslut om förstörande har vunnit laga kraft.

Myndigheten får även förstöra en substans om

1. den från vilken substansen har omhändertagits begär det,

2. den till vilken substansen ska återlämnas inte hämtar den inom angiven tid, eller

3. vården av substansen är förenad med särskilt höga kostnader eller betydande risker.

26 § Den som orsakar sakskada till följd av att en substans har förstörts har rätt till ersättning

1. om åklagaren eller rätten efter förstörelsen finner att det saknas grund för förstörelsen, eller

2. om substansen har förstörts med stöd av 2 § första stycket 3 och den därefter inte förklaras som narkotika eller hälsofarlig vara.

Rätt till ersättning föreligger dock inte om substansen har förstörts med stöd av 25 § andra stycket 1 eller 2.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

2. Lagen tillämpas endast på substanser som omhändertas med stöd av 5 eller 7 §§ efter ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 1 b § brottsbalken att ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap. 1 b §¹

Döms någon för ett brott för vilket är föreskrivet fängelse i sex år eller mer och har brottet varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte, ska även i annat fall än som avses i 1 § egendom förklaras förverkad, om det framstår som klart mera sannolikt att den utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

Har brottet varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte, gäller första stycket också om någon döms för

1. människohandel enligt 4 kap. 1 a § tredje stycket, koppleri, ocker som är grovt, olovlig befattning med falska pengar som är grovt, eller grovt dobbleri,

2. narkotikabrott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller olovlig befattning med narkotikaprekursorer enligt 3 b § första stycket samma lag,

3. dopningsbrott enligt 3 § första stycket lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller grovt dopningsbrott enligt 3 a § samma lag,

4. narkotikasmuggling enligt 6 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling, eller

5. människosmuggling enligt 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen (2005:716) eller organiserande av människosmuggling enligt 20 kap. 9 § första stycket samma lag.

Vad som sägs om förverkande i första och andra styckena gäller också om någon döms för försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses där.

Förverkande enligt denna paragraf får inte beslutas om det är oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 2010:637.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 a §§ lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller

- a) syntetiska anabola steroider,
- b) testosteron och dess derivat,
- c) tillväxthormon,
- d) kemiska substanser som ökar produktion *och* frigörelse av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon.

- 1. syntetiska anabola steroider,
- 2. testosteron och dess derivat,
- 3. tillväxthormon, *och*
- 4. kemiska substanser som ökar produktion *eller* frigörelse av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon.

3 a §¹

Är ett brott som avses i 3 § första stycket att anse som grovt döms för grovt dopningsbrott till fängelse, lägst sex månader och högst *fyra* år. Vid bedömningen av om brottet är grovt *skall det* särskilt beaktas om *det* har utgjort led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd dopningsmedel eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

Är ett brott som avses i 3 § första stycket att anse som grovt döms för grovt dopningsbrott till fängelse, lägst sex månader och högst *sex* år. Vid bedömningen av om brottet är grovt *ska* särskilt beaktas om *gärningen* har utgjort led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd dopningsmedel eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 1999:44.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:860) om kontroll av narkotika

dels att 2–4, 7, 7 a, 9, 9 a och 11–13 §§ samt rubriken närmast före 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 15 §, samt närmast före 12 och 15 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Narkotika får *importeras*, tillverkas, *exporteras*, bjudas ut till försäljning, överlåtas eller innehas endast för medicinskt, vetenskapligt *eller* annat samhällsnyttigt ändamål som är särskilt angeläget.

Import och export

Narkotika får *importeras* eller *exporteras* endast av den som har tillstånd till det.

Om inte regeringen eller, *efter regeringens bemyndigande*, Läkemedelsverket föreskriver något annat, får dock resande utan tillstånd föra in narkotiska läkemedel i Sverige och föra ut sådana läkemedel från landet, om de är avsedda för medicinskt ändamål och

Föreslagen lydelse

2 §¹

Narkotika får *föras in till eller ut från landet*, tillverkas, bjudas ut till försäljning, överlåtas eller innehas endast för

1. medicinskt ändamål
2. vetenskapligt ändamål
3. annat samhällsnyttigt ändamål som är särskilt angeläget, *eller*
4. industriellt ändamål

a) i de fall regeringen särskilt föreskriver det, eller

b) om undantag från kravet på tillstånd har meddelats enligt 12 § fjärde stycket.

Vid tillämpning av denna lag ska en vara anses ha förts in till eller ut från landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium.

Införsel och utförsel

3 §²

Narkotika får *föras in till eller ut ur landet* endast av den som har tillstånd till det.

Om inte regeringen eller *den myndighet som regeringen bestämmer* föreskriver något annat, får dock resande utan tillstånd föra in narkotiska läkemedel i Sverige och föra ut sådana läkemedel från landet, om de är avsedda för medicinskt ändamål och den resandes

¹ Senaste lydelse 1999:55.

² Senaste lydelse 2000:539.

den resandes personliga bruk. personliga bruk.

Narkotika får inte utan tillstånd sändas genom landet eller, i annat fall än som avses i andra stycket, föras ut ur landet. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

4 §

Med tillverkning avses i denna lag framställning, omvandling, bearbetning, avvägning, uppräknings, förpackning eller ompackning av narkotika *samt framställning av sådan beredning som innehåller narkotika utan att beredningen anses som narkotika.*

Med tillverkning avses i denna lag framställning, omvandling, bearbetning, avvägning, uppräknings, förpackning eller ompackning av narkotika.

Tillverkning av narkotika får bedrivas endast av den som har tillstånd till det. Tillstånd behövs dock inte för att på apotek göra en beredning med narkotiskt ämne som verksam beståndsdel eller för att i vetenskapligt syfte framställa narkotika vid en vetenskaplig institution, som ägs eller stöds av staten.

7 §³

Narkotika får innehas endast av

1. den som har rätt att handla med varan,
2. en föreståndare för en vetenskaplig institution som ägs eller stöds av staten eller en kommun, i den mån varan behövs för vetenskaplig forskning, undersökning eller undervisning,
3. en befattningshavare vid försvarsmakten enligt särskilda bestämmelser,

4. den som fått varan utlämnad till sig enligt 6 § första stycket eller medgetts *import* enligt 3 § första stycket, *eller*

5. den som fått *särskilt* tillstånd till det för utbildningsändamål eller något annat samhällsnyttigt ändamål.

4. den som fått varan utlämnad till sig enligt 6 § första stycket eller medgetts *införsel* enligt 3 § första stycket,

5. den som fått tillstånd till det för utbildningsändamål eller något annat samhällsnyttigt ändamål, *eller*

6. den som fått tillstånd till det för *industriellt* ändamål.

7 a §⁴

Med *narkotikaprekursor* avses i denna lag *ett ämne som kan användas för olaglig framställning av narkotika och som finns upptaget i bilaga till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr*

Med *narkotikaprekursorer* avses i denna lag *detsamma som i 9 § narkotikastrafflagen (1968:64).*

³ Senaste lydelse 1999:55.

⁴ Senaste lydelse 2005:471.

273/2004 av den 11 februari 2004 om narkotikaprekursorer eller rådets förordning (EG) nr 111/2005 av den 22 december 2004 om regler för övervakning av handeln med narkotikaprekursorer mellan gemenskapen och tredje-länder.

9 §⁵

Den som importerar, exporterar, transiterar, tillverkar eller handlar med narkotika *skall* föra sådana anteckningar som behövs för att kontrollera *efterlevnaden av bestämmelserna* i denna lag och föreskrifter som meddelats *med stöd av lagen*. Föreståndare för en vetenskaplig institution där narkotika används i vetenskapligt syfte *skall* föra sådana anteckningar som behövs för kontrollen av användningen.

Den som *för in, för ut*, transiterar, tillverkar eller handlar med narkotika *ska* föra *de* anteckningar som behövs för att Läkemedelsverket *ska* kunna kontrollera att denna lag och föreskrifter som *har meddelats i anslutning till lagen efterlevs*. Sådana anteckningar *ska* föras *också av den som fått tillstånd enligt 7 § 5 eller 6 att inneha narkotika*. Föreståndare för en vetenskaplig institution där narkotika används i vetenskapligt syfte *ska* föra sådana anteckningar som behövs för att Läkemedelsverket *ska* kunna kontrollera användningen av narkotikan.

9 a §⁶

Den som yrkesmässigt importerar, exporterar, transiterar, tillverkar eller handlar med narkotika *skall* på varans förpackning genom märkning eller på annat sätt ange narkotikans namn.

Den som yrkesmässigt, *för in, för ut*, transiterar, tillverkar eller handlar med narkotika *ska* på varans förpackning genom märkning eller på annat sätt ange narkotikans namn.

11 §⁷

Läkemedelsverket har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen och får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förordning (EG) nr 273/2004, förordning (EG) nr 111/2005, denna lag eller föreskrifter som har meddelats *med stöd av lagen*

Läkemedelsverket har rätt att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen och får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förordning (EG) nr 273/2004, förordning (EG) nr 111/2005, denna lag eller föreskrifter som *har meddelats i anslutning till lagen ska* efterlevas.

⁵ Senaste lydelse 2005:471.

⁶ Senaste lydelse 2005:471.

⁷ Senaste lydelse 2005:471.

skall efterlevas.

För tillsyn har Läkemedelsverket rätt till tillträde dels till området, lokaler och andra utrymmen som används i samband med *import, export*, transit, agerande som mellanhand, tillverkning, handel, transport, förvaring eller annan hantering av narkotika eller förpackningsmaterial till narkotika, dels till utrymmen där prövning av narkotikans egenskaper utförs. Detsamma gäller sådana utrymmen som används i samband med *import, export*, transit, agerande som mellanhand, tillverkning, handel, transport och förvaring av narkotikaprekursorer eller andra utgångsämnen till narkotika. Verket får i sådana utrymmen göra undersökningar och ta prover. Läkemedelsverket har dock inte med stöd av denna lag rätt till tillträde till bostäder.

Polismyndigheten *skall* lämna det biträde som behövs för tillsyn enligt denna paragraf.

På begäran *skall* den som förfogar över sådana varor som avses i andra stycket lämna *nödväntigt* biträde vid undersökningen. För uttaget prov betalas inte ersättning. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite. Om tillträde eller biträde vägras får Läkemedelsverket också förelägga vite.

För tillsyn har Läkemedelsverket rätt till tillträde dels till området, lokaler och andra utrymmen som används i samband med *införsel, utförsel*, transit, agerande som mellanhand, tillverkning, handel, transport, förvaring eller annan hantering av narkotika eller förpackningsmaterial till narkotika, dels till utrymmen där prövning av narkotikans egenskaper utförs. Detsamma gäller sådana utrymmen som används i samband med *införsel, utförsel*, transit, agerande som mellanhand, tillverkning, handel, transport och förvaring av narkotikaprekursorer eller andra utgångsämnen till narkotika. Verket får i sådana utrymmen göra undersökningar och ta prover. Läkemedelsverket har dock inte med stöd av denna lag rätt till tillträde till bostäder.

Polismyndigheten *ska* lämna det biträde som behövs för tillsyn enligt denna paragraf.

Den som förfogar över sådana varor som avses i andra stycket *ska* lämna *det* biträde vid undersökningen *som Läkemedelsverket begär*.

För prov *som Läkemedelsverket har tagit* betalas inte ersättning.

Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite. Om tillträde eller biträde vägras får Läkemedelsverket också förelägga vite.

Bemyndiganden

12 §⁸

Regeringen får meddela föreskrifter om vilken narkotika som får användas för industriellt ändamål.

Regeringen eller den myndighet

Regeringen, eller efter regering-

⁸ Senaste lydelse 2005:471.

ens bemyndigande, Läkemedelsverket och Tullverket får i fråga om import, export, transit, tillverkning, handel, transport, förvaring, förordnande, utlämnande, anteckningar och märkning av narkotika meddela ytterligare föreskrifter.

som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om införsel, utförsel, transit, tillverkning, handel, innehav, transport, förvaring, förordnande, utlämnande, anteckningar och märkning av narkotika.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i fråga om införsel, utförsel, transit, tillverkning, handel, innehav, transport, förvaring, förordnande, utlämnande, anteckningar och märkning när det gäller

1. beredningar som uteslutande är avsedda att användas för medicinskt eller vetenskapligt ändamål, och

2. narkotika som används för industriellt ändamål.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd.

13 §⁹

Till böter eller fängelse i högst ett år döms, om gärningen inte är belagd med straff enligt narkotikastrafflagen (1968:64) eller enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling, den som uppsåtligt eller av oakt-samhet

1. bedriver sådan verksamhet som avses i förordning (EG) nr 273/2004 eller förordning (EG) nr 111/2005 utan erforderligt tillstånd eller utan att föreskriven registrering av verksamheten gjorts,

2. bryter mot 6 § andra stycket, 9 § eller 9 a §, eller mot bestämmelserna i förordning (EG) nr 273/2004 eller förordning (EG) nr 111/2005 om

- a) att utse, anmäla och uppdatera uppgifter om ansvarig person,
- b) att uppdatera adressuppgifter,
- c) kundförsäkringar,
- d) dokumentation,
- e) märkning,
- f) att underrätta om sina trans-
aktioner,

f) att underrätta om sina trans-
aktioner, eller

3. åsidosätter föreskrift som meddelats med stöd av denna lag,

⁹ Senaste lydelse 2005:471.

eller

4. lämnar oriktig uppgift i ärende om tillstånd eller registrering av verksamhet enligt denna lag eller enligt förordning (EG) nr 273/2004 eller förordning (EG) nr 111/2005.

I ringa fall *skall* inte dömas till ansvar.

3. lämnar oriktig uppgift i ärende om tillstånd eller registrering av verksamhet enligt denna lag eller enligt förordning (EG) nr 273/2004 eller förordning (EG) nr 111/2005.

Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter föreskrift som meddelats med stöd av denna lag.

I ringa fall *ska* inte dömas till ansvar.

Övrigt

15 §

Den som har tillstånd att hantera en vara för industriellt ändamål enligt 3 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor har, om varan förklaras som narkotika, rätt att fortsätta hantera varan under ytterligare två månader eller om tillståndshavaren inom denna tidsfrist ansöker om tillstånd enligt 8 § denna lag, fram till dess att Läkemedelsverket slutligt har avgjort ärendet om tillstånd. Läkemedelsverket får besluta om villkor för hanteringen som ska gälla under tiden fram till dess att ärendet har avgjorts.

Läkemedelsverkets beslut gäller omedelbart. För det fall en ansökan enligt första stycket avslås ska i beslutet anges den dag då sökanden senast ska ha avhänt sig varan och de villkor som ska gälla under tiden.

Fram till dess att Läkemedelsverket slutligt avgjort ärendet gäller bestämmelserna om tillsyn i lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor i stället för bestämmelserna om tillsyn i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor

dels att 2–4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas fyra nya paragrafer, 3 a–3 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen *skall* inte tillämpas på

1. varor som är narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64),

Lagen *ska* inte tillämpas på

1. varor som är narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64) *om inte annat följer av 15 § lagen (1992:860) om kontroll av narkotika.*

2. sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, eller

3. läkemedel som är godkända inom Europeiska unionen.

3 §¹²

Varor som avses i denna lag får inte utan tillstånd

1. införas till landet,
2. överlåtas,
3. framställas,
4. förvärvas i överlåtelsesyfte,
5. bjudas ut till försäljning, eller
6. innehas.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela tillstånd till hantering för ett vetenskapligt eller industriellt ändamål. Tillstånd får förenas med de villkor som behövs, såväl i samband med beslutet om tillstånd som senare under tillståndstiden.

Ett tillstånd får återkallas, om

1. tillståndet inte längre utnyttjas, eller
2. tillståndshavaren i väsentlig mån brutit mot ett meddelat villkor eller inte följer bestämmelserna i denna lag.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela tillstånd till hantering för ett vetenskapligt eller industriellt ändamål. Tillstånd får förenas med de villkor som behövs, såväl i samband med beslutet om tillstånd som senare under tillståndstiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter *om införsel, överlåtelse, framställning, förvärv i överlåtelsesyfte, utbudande till försäljning, innehav, anteckningar*

¹² Senaste lydelse 2005:472.

och märkning samt om undantag från kravet på tillstånd.

Den myndighet som regeringen bestämmer har tillsyn över efterlevnaden av denna lag samt av de föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen.

3 a §

Den som för in, överlåter, framställer, i överlåtelsesyfte förvärvar, till försäljning bjuder ut eller innehar varor enligt denna lag ska föra de anteckningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna kontrollera att denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen efterlevs. Förståndare för en vetenskaplig institution där varor enligt denna lag används för vetenskapligt ändamål ska föra sådana anteckningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna kontrollera användningen.

3 b §

Den som för in, överlåter, framställer, i överlåtelsesyfte förvärvar, till försäljning bjuder ut eller innehar varor enligt denna lag ska på varans förpackning genom märkning eller på annat sätt ange substansens namn.

3 c §

Tillsynsmyndigheten har rätt att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen och får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska efterlevas.

För tillsyn har tillsynsmyndigheten rätt till tillträde dels till områden, lokaler och andra utrymmen som används i samband med införsel, överlåtelse, framställning, förvärv i överlåtelsesyfte, utbudande till försäljning

eller innehav av varor enligt denna lag, dels till utrymmen där prövning av varornas egenskaper utförs. Detsamma gäller sådana utrymmen som används i samband med införsel, överlåtelse, framställning, förvärv i överlåtelse-syfte, utbudande till försäljning eller innehav av varor enligt denna lag. Tillsynsmyndigheten får i sådana utrymmen göra undersökningar och ta prover. Tillsynsmyndigheten har dock inte med stöd av denna lag rätt till tillträde till bostäder.

Polismyndigheten ska lämna det biträde som behövs för tillsyn enligt denna paragraf.

Den som förfogar över sådana varor som avses i andra stycket ska lämna det biträde vid undersökningen som tillsynsmyndigheten begär.

För prov som tillsynsmyndigheten har tagit betalas inte ersättning.

Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite. Om tillträde eller biträde vägras får tillsynsmyndigheten också förelägga vite.

3 d §

Bestämmelser om vad som gäller när en vara enligt denna lag som får hanteras för industriellt ändamål i stället förklaras som narkotika finns i 15 § lagen (1992:860) om kontroll av narkotika.

4 §¹³

Den som uppsåtligen bryter mot 3 § 2–6 döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som uppsåtligen bryter mot 3 § första stycket 2, 3, 4, 5 eller 6 döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 a eller

¹³ Senaste lydelse 2000:1260.

3 b § eller föreskrift som meddelats med stöd av denna lag döms till böter.

Om straff för olovlig införsel finns bestämmelser i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

BILAGA 3

Justitieutskottets yttrande 2010/11:JuU3y

En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning

Till socialutskottet

Socialutskottet har den 9 november 2010 beslutat att bereda justitieutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2010/11:4 En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m. och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar de berör justitieutskottets beredningsområde.

Justitieutskottet yttrar sig över förslaget till lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser samt avsnittet i propositionen om de ekonomiska konsekvenserna för rättsväsendets myndigheter. Det har inte väckts någon motion i dessa delar.

Utskottets överväganden

Propositionen

Regleringen beträffande narkotika, narkotikaprekursorer, hälsofarliga varor och flyktiga ämnen m.m. har varit föremål för en översyn. Regeringen gör i propositionen bedömningen att systematiken i lagstiftningskomplexen inte bör ändras. I propositionen lämnar regeringen ett antal förslag till lagändringar, bl.a. för att göra det möjligt att narkotikaklassa GBL och 1,4-butandiol, samt föreslår en höjning av straffskalan för grovt dopningsbrott. Vidare får Statens folkhälsoinstitut en förstärkt tillsynsroll och möjlighet att meddela vissa föreskrifter.

Bakgrunden till förslaget till ny lag är följande.

De substanser som utgör narkotika respektive hälsofarliga varor är definierade direkt i författning, och klassificeringen gäller först från den tidpunkt när författningen träder i kraft. Även om regeringen har för avsikt att effektivisera klassificeringsprocessen kommer det alltid att förflyta viss tid innan en sådan ändring träder i kraft eftersom handläggningen består av ett antal olika moment. För att göra det möjligt att förhindra befattning med en substans eller ett ämne som kan ha lika skadliga effekter som narkotika eller hälsofarliga varor, i avvaktan på att substansen klassificeras som narkotika eller hälsofarlig, föreslår regeringen i propositionen att det ska bli möjligt att omhänderta och förstöra sådana substanser. Detsamma ska gälla sådana substanser eller ämnen som påträffas och som redan har förklarats som narkotika respektive hälsofarliga under den tid som förflyter mellan beslutet och att författningsändringen träder i kraft.

Den nya regleringen innebär inte att befattningen med substanserna kriminaliseras. Omhändertagande och förstörande av en substans utgör inte något straffrättsligt förfarande, även om det ligger nära brottsbekämpande verksamhet.

Den föreslagna lagen ger poliser och tulltjänstemän som påträffar en substans rätt att omhänderta densamma i avvaktan på en åklagares beslut i frågan om förstörande. Beslut om omhändertagande kan även fattas i samband med att beslag hävs. Beslut om omhändertagande ska skyndsamt anmälas till åklagare, varvid han eller hon ska pröva om omhändertagandet ska bestå. Den som berörs av beslutet får begära domstolsprövning av åklagarens beslut om omhändertagande.

Åklagare ska fatta beslut om förstörande. I ärenden av enkel beskaffenhet kan även s.k. tullåklagare fatta sådant beslut. Beslut om förstörande ska delges och kan överklagas till allmän domstol av den som berörs av beslutet. Enligt huvudregeln ska substansen förstöras när ett beslut om förstörande har vunnit laga kraft. Om en substans har förstörts och detta senare visar sig vara felaktigt, ska beslut om ersättning i vissa fall kunna

fattas. Eftersom det föreslagna förfarandet inte är av straffrättslig natur är de sekretessbestämmelser som normalt tillämpas i Tullverkets, polisens och åklagarnas verksamhet inte tillämpliga.

Lagen ska träda i kraft den 1 april 2011 och ska endast tillämpas på substanser som omhändertas efter ikraftträdandet.

Utskottets ställningstagande

Att en viss substans inte är legalt definierad som narkotika eller hälsofarlig innebär inte att den är ofarlig; tvärtom kan den ha minst lika farliga effekter. Det dyker kontinuerligt upp nya farliga substanser på den svenska marknaden som har egenskaper som motsvarar sådana substanser som är klassificerade som narkotika eller hälsofarliga varor. Utskottet delar uppfattningen att det finns behov av en särskild reglering som gör det möjligt att förhindra befattning med en substans eller ett ämne som kan ha lika skadliga effekter som narkotika eller hälsofarliga varor, i avvaktan på att substansen klassificeras. Likaså finns det behov av att kunna omhänderta sådana substanser som redan klassificerats som narkotika eller hälsofarlig men där författningsändringen ännu inte trätt i kraft. Utskottet välkomnar därför förslaget.

Som regeringen anför i propositionen är en förutsättning för att en sådan lagstiftning ska vara godtagbar att förfarandet är rättssäkert och att det skapas tillräckliga garantier för att den som drabbas kan få sin sak prövad. Enligt utskottets mening innebär det föreslagna förfarandet i samband med omhändertagande och förstörande samt reglerna om att den enskilde har rätt att få frågan prövad i domstol samt viss rätt till ersättning för sakskada att sådana krav får anses tillgodosedda. Också i övrigt ställer sig justitieutskottet bakom de överväganden som görs i propositionen.

Avslutningsvis gör justitieutskottet inte någon annan bedömning än regeringen vad gäller de ekonomiska konsekvenserna för de myndigheter vars anslag omfattas av utgiftsområde 4.

Sammanfattningsvis anser justitieutskottet, när det gäller de delar av propositionen som nu har behandlats, att socialutskottet bör tillstyrka propositionen.

Stockholm den 2 december 2010

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Maria Ferm (MP), Caroline Szyber (KD), Kent Ekeröth (SD), Lena Olsson (V), Carl-Oskar Bohlin (M), Pia Hallström (M) och Roger Haddad (FP).